

WOJEWODA
ZACHODNIOPOMORSKI

Szczecin, r.

Znak: ZPS-3.431.5.4.2022.ML

Pani Elżbieta Peszczyńska
Kierownik
Środowiskowego Domu Samopomocy
w Sławoborzu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 22 pkt 8 i art. 127 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901) oraz rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. z 2020, poz. 2285) inspektorzy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie przeprowadzili w dniu 30 listopada 2022 r. kontrolę doraźną w Środowiskowym Domu Samopomocy w Sławoborzu. Kontrolą objęto zagadnienia dotyczące świadczenia usług w Środowiskowym Domu Samopomocy w Sławoborzu, określonych w ustawie o pomocy społecznej, realizowanych w okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia kontroli na rzecz wskazanej w Programie kontroli osoby z zaburzeniami psychicznymi. Kontrolę przeprowadzono w związku z toczącym się w Departamencie Pomocy i Integracji Społecznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej postępowaniem wyjaśniającym w tym zakresie.

W związku z kontrolą, której wyniki opisane zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 21 kwietnia 2023 r., do którego nie wniesiono zastrzeżeń, przedstawiam Pani wystąpienie pokontrolne.

Działalność Środowiskowego Domu Samopomocy w Sławoborzu w kontrolowanym zakresie oceniono pozytywnie z uchybieniami.¹⁾

Ustalono, że w dniu kontroli Kierownikiem Środowiskowego Domu Samopomocy w Sławoborzu była Pani Elżbieta Peszczyńska. Kontrolę przeprowadzono w obecności Kierownika jednostki.

Ustaień dokonano na podstawie analizy przedłożonych dokumentów, a także informacji udzielanych przez Kierownika Środowiskowego Domu Samopomocy w Sławoborzu. Podczas kontroli analizie poddano dokumentację zbiorczą jednostki w ustalonym zakresie, a także indywidualne akta sprawy wskazanej w treści *Programu kontroli*.

Osoba, której udzielono pomocy w omawianej formie, spełniała warunki określone w ustawie o pomocy społecznej oraz rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz.U. z 2020 r., poz. 249) niezbędne do przyznania pomocy.

¹⁾ *Przyjęto 4-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.*

Sprawdzono akta indywidualne Uczestniczki ŚDS, wskazanej w programie kontroli – zgromadzono w nich dokumentację wymienioną w §7 rozporządzenia, tj. wniosek o skierowanie do domu, zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także kopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Dołączono ponadto opinię psychologiczną.

W aktach Uczestniczki ŚDS zgromadzono ponadto: kopie decyzji kierujących do uczestnictwa w zajęciach ŚDS, oświadczenie o zapoznaniu się z regulaminem Domu, uzgodnienie terminu przyjęcia do Domu, zawarty na okres od 3 grudnia 2019 r. do 31 grudnia 2020 r. oraz na okres od 13 grudnia 2021 do 12 marca 2022 r. indywidualny plan postępowania wspierająco-aktywizującego (IPPWA) wraz z podpisem opiekuna prawnego o zapoznaniu się z planem. Poza indywidualnym planem ŚDS w Sławoborzu przygotowuje *Charakterystykę i ocenę możliwości psychofizycznych uczestnika ŚDS (ocena wstępna)* – diagnoza cech, zakresu możliwości, sprawności, umiejętności, opinie specjalistów (psychologiczne i psychiatryczne), notatki pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego (częste, czasem codzienne, opisujące zachowanie Uczestniczki podczas zajęć), kopie dokumentacji medycznej (np. dot. leczenia szpitalnego), jedna ocena realizacji indywidualnego planu postępowania wspierająco-aktywizującego wraz z podpisami członków zespołu.

Uczestniczka brała udział w zajęciach Pracowni Rękodzieła oraz Pracowni Plastycznej, korzystała ponadto z zajęć odbywających się w sali ogólnej, gdzie przykładowo: rysowała, kolorowała, wyklejała bibułą, odgadywała nazwy figur geometrycznych i kolorów, indywidualnie pracowała z terapeutą. Z notatek terapeutów, zawartych w Dziennikach zajęć Pracowni Rękodzieła oraz Pracowni Plastycznej, a także notatek terapeutów zgromadzonych w aktach indywidualnych wynikają uwagi, dotyczące zachowania Uczestniczki: *opuszczała samowolnie pracownię, jadła i zasypiała podczas zajęć, wielokrotnie wychodziła do toalety, puszczała wodę, przejawiała agresywne zachowania, podczas zajęć była niespokojna, miała duże problemy z koncentracją. Z wielu notatek, dotyczących uczestnictwa w zajęciach i pracy terapeutycznej wynika, że Uczestniczka brała udział w proponowanych pracach, jednak były to krótkotrwałe okresy skupienia, przerywane jedzeniem, demonstrowaniem senności (kładła się na stole lub sygnalizowała potrzebę odpoczynku), spaniem w sali wyciszeń. Wiele z notatek zakończonych jest stałym sformułowaniem: „Uczestniczka nie jest w stanie dostosować się do treningów realizowanych w naszej placówce”.*

Pobyt Uczestniczki na zajęciach ŚDS w latach 2021-2022 r. charakteryzował się niską frekwencją – w miesiącach październik, listopad, grudzień 2021 r. i styczeń 2022 r. uczestniczyła przez 19, 20, 8, 15 dni w miesiącu, w pozostałych miesiącach była nieobecna. W ostatnim okresie nieobecność Uczestniczki w zajęciach ŚDS była uzgodniona z lekarzem psychiatrą ze względu na stan pacjentki (pismo opiekuna prawnego z dnia 27 lutego 2022 r.).

Z notatek sporządzanych przez terapeutów prowadzących zajęcia, opinii psychologa, współpracującego z Domem oraz notatek z posiedzeń zespołu wspierająco-aktywizującego figurują m.in. zapisy o wynikach obserwacji podopiecznej: *niski stopień usamodzielnienia, zaburzenia interakcji społecznych i komunikacji, jak również znacznie ograniczone zainteresowania i bardzo powtarzalne zachowania, wymaga bardzo indywidualnego podejścia, ma znacznie zwiększone w stosunku do innych uczestników ŚDS potrzeby, aby prowadzona terapia przyniosła właściwy skutek, wymaga wzmoczonego nadzoru i pracy, osoby autystyczne*

wymagają bardzo indywidualnej terapii, krótkich i urozmaiconych czasowo działań, a placówka nie jest w stanie zapewnić takiej pomocy, brak jakichkolwiek postępów w nabywaniu umiejętności, uczestniczka przejawia brak umiejętności społecznych, w interakcjach społecznych jest zupełnie bierna, nie potrafi nawiązywać kontaktów, odczytywać cudzych intencji i zamiarów, nie kontroluje swoich zachowań.

Zadaniem gminy jest zapewnienie niezbędnej pomocy wszystkim mieszkańcom, w tym również osobom z różnorodnymi zaburzeniami psychicznymi. Z art. 2 i 3 ustawy o pomocy społecznej wynika, że pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Ponadto wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Wójt Gminy Sławoborze przedstawił swoje jednoznaczne stanowisko, że „Zaświadczenia lekarskie przedstawiane przez opiekuna prawnego Uczestniczki wskazują na potrzebę korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w celu poprawy funkcjonowania i zapobiegania wykluczeniu społecznemu.” Wójt, opierając się na opiniach lekarzy specjalistów, uznał „Środowiskowy Dom Samopomocy w Sławoborzu za odpowiednie miejsce pobytu” Uczestniczki. Jednocześnie stwierdził: „Nie możemy dopuścić, żeby osoba, nawet w znacznym stopniu niepełnosprawna, była dyskryminowana i izolowana od społeczeństwa.”

W rozporządzeniu w sprawie środowiskowych domów samopomocy ustawodawca określa, że indywidualny plan postępowania wspierająco-aktywizującego to ustalony, odpowiednio do potrzeb i możliwości psychofizycznych każdego uczestnika, rodzaj i zakres usług świadczonych w domu. Zatem planowane zajęcia powinny być przygotowane i dostosowane odpowiednio do potrzeb podopiecznego ŚDS, a nie podopieczny wpisać się w katalog świadczonych usług.

W celu należytego wypełniania nałożonych zadań jednostki - zespół wspierająco-aktywizujący ŚDS powinien nawiązać współpracę zarówno z ośrodkiem pomocy społecznej, kierującym mieszkańca gminy (zgodnie z dyspozycją wójta Gminy) do udzielenia wsparcia w postaci zajęć w ŚDS, jak również z uczestnikiem i/lub jego opiekunem prawnym. Celem takiej współpracy jest opracowanie wspólnych rozwiązań i metod działania, jak również zindywidualizowanego planu pracy z podopiecznym, szczególnie w przypadku klienta wymagającego specjalnego podejścia. Rozwiązaniem może być utworzenie osobnych grup, zatrudnienie pracowników ze specjalistycznym przygotowaniem do pracy z takimi osobami, a także zatrudnienie dodatkowych opiekunów, wspierających codzienne funkcjonowanie uczestników. Takie dostosowanie organizacji pracy jednostki zapewni możliwość udzielania pomocy także osobom z głębokimi lub znacznymi niepełnosprawnościami, a jednocześnie zapewni sprawną pracę całego ŚDS, bez szkody dla pozostałych uczestników. Podobne rozwiązania z powodzeniem realizowane są przez inne jednostki tego samego typu na terenie naszego województwa. W takiej sytuacji Państwo wyszło na przeciw wymaganiom i potrzebom osób najbardziej potrzebujących poprzez zwiększenie dotacji na zabezpieczenie osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi - w 2022 r. Państwa Dom również skorzystał z tej dotacji dla 3 osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

W związku z ustaleniami kontroli, na podstawie art. 128 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej

zalecam

jako zalecenia zwykłe:

- 1) współpracę z ośrodkiem pomocy społecznej, kierującym mieszkańca gminy do udzielenia wsparcia w postaci zajęć w ŚDS, jak również z uczestnikiem i/lub jego opiekunem prawnym, celem wypracowania wspólnych rozwiązań na rzecz poprawy funkcjonowania uczestnika,
- 2) tworzenie zindywidualizowanego planu pracy z podopiecznym, szczególnie w przypadku klienta wymagającego specjalnego podejścia,
- 3) dostosowanie organizacji pracy jednostki w zależności od struktury podopiecznych, celem zapewnienia uczestnictwa w zajęciach osobom z głębokimi lub znacznymi niepełnosprawnościami, co zapewni sprawną pracę całego ŚDS, bez szkody dla pozostałych uczestników.

Zgodnie z art. 128 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej jednostka kontrolowana, w terminie 7 dni od dnia otrzymania zaleceń pokontrolnych, może zgłosić do nich pisemne zastrzeżenia.

Proszę o przekazanie informacji o sposobie realizacji powyższych zaleceń w terminie 30 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia.

Właściwy podpis na oryginale

Do wiadomości:

Pan Marcin Książek

Wójt Gminy Sławoborze